

Kolekcja historycznych przyrządów pomiarowych

Autor : Kaja Drąg

Opublikowane przez : Adam Żeberkiewicz

Początki gromadzenia w Głównym Urzędzie Miar dawnych przyrządów pomiarowych i materiałów dokumentujących działalność administracji miar na ziemiach polskich sięgają lat 20. ubiegłego wieku. Po wojennych zniszczeniach wydobyto z gruzów gmachu jedynie kilka ocalałych zabytków, które dały początek powstałej w 1952 roku kolekcji. Inicjatorami idei odtwarzania zbiorów byli prof. J. Roliński i prof. J. Obalski.

Obecna kolekcja liczy około 3500 obiektów materialnych i dokumentów archiwalnych, z czego około 1000 egzemplarzy jest eksponowanych na wystawach stałych.

Do najcenniejszych obiektów należą m.in. 4-funtowy odważnik z 1677 r. oznaczony herbem Kościeszka, miedziane korce warszawskie z 1794 i 1797 r., drewniane bezmiany z XVIII w. łokieć krakowski, kieszonkowy zegarek słoneczny z połowy XIX w., jeden z pierwszych liczników energii elektrycznej firmy Aron z końca XIX w. Do cennych zabytków należą także angielskie przymiary kupieckie calowo-werszkowe z XVIII–XIX w., chińskie statery (wagi przesuwnikowe), norymberski 4-funtowy aptekarski odważnik składany z XVIII w. Unikatem w skali europejskiej są taksometry do dorożek konnych z końca XIX i początku XX w. W skład kolekcji wchodzi także bogata dokumentacja rozwoju elektryczności. W zbiorach znajdują się pierwsze galwanometry, woltomierze, liczniki energii elektrycznej prądu stałego i zmiennego.

Urząd posiada bogaty zbiór odważników i wag, który ukazuje rozwój wagarstwa w XIX i XX w. Wśród polskich, niemieckich (pruskich), rosyjskich czy austriackich odważników, wykonywanych najczęściej z żeliwa lub stali, znajdują się również odważniki szklane, porcelanowe i bakelitowe. Wśród wag należy wymienić wagi stołowe typu Roberval'a czy Berangera, równoramienne wagi słupkowe, wagi uchylnie, statery oraz bezmiany.

Kolekcja GUM jako jedyna w kraju eksponuje najdokładniejsze urządzenia do mierzenia czasu i częstotliwości – cezowe zegary atomowe.

Zgromadzona dokumentacja fotograficzna, ukazuje pracę członków polskiej administracji miar oraz prezentuje nieistniejące już stanowiska pomiarowe.

W podręcznej biblioteczce znajdują się cenne woluminy m.in. tłumaczenie dzieła Tytusa Liwiusza Burattiniego *Misura Universale* z 1675 r. (wydanie PAU

z 1897 r.), *Edykt względem powszechnego ustanowienia miar i wag w prowincji Prus Południowych* Fryderyka Wilhelma z 1796 r. (w języku polskim i niemieckim), *Porównanie miar i wag polskich z zagranicznymi* W. Kolberga z 1819 r.

Dla osób indywidualnych nie organizujemy zwiedzania, osoby indywidualne zapraszamy do odwiedzenia Urzędu i zapoznania się z Kolekcją historycznych przyrządów pomiarowych podczas [Nocy Muzeów](#).

Do zapoznania z naszymi zbiorami zapraszamy zorganizowane grupy (min. 3 osoby), po uprzednim ustaleniu terminu wizyty z:

Kaja Drąg
ul. Elektoralna 2
Główny Urząd Miar
00-139 Warszawa
tel.: (22) 581 90 71

